

Uredništvo:
Schillerjeva cesta št. 3,
na dvorišču, I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo.

List izhaja vsak dan razun ne-
delj in praznikov ob 4. uri
popoldne.

Sklep uredništva ob 11. uri
dopoldne.

Nefrankirani dopisi se ne
sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uva-
žujejo.

NARODNI

DNEVNIK

Upravištvo:
Schillerjeva cesta št. 3.
Naročnina znaša za **avstro-
ogorske** dežele:
celoletno . . . K 25.—
polletno . . . K 12.50
četrtno . . . K 6.80
mesečno . . . K 2.10
Za **Nemčijo:**
celoletno . . . K 28.—
za **vse druge** de-
žele i. **Ameriko** K 30.—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za **oglas** (insete) se
plačuje od četverstopne
petit vrste po 12 h, za
večkratni natis primeren
popust.
Posamezna šte. stane 10 h.

Štev. 179.

Telefonska številka 65.

Celje, v ponedeljek, dne 9. avgusta 1909.

Čekovni račun 48.817.

Leto I.

Zahtevajte „Narodni Dnevnik“ v vseh gostilnah in kavarnah!

24. redna velika skupščina Ciril-Methodove družbe na Jesenicah.

Tokrat si je naše parodno obrambno društvo izbralo za svojo skupščino Jesenice v krasni Gorenjski. V prvi vrsti je bila za to pač gotovo merodajna okolnost, da bje na Jesenicah Slovenstvo hud boj proti severnemu našemu sovražniku. Poziv v zadnji številki „Slov. Branika“ pravi: „Jesenice so v nevarnosti zlasti, odkar je preko njih jela voziti železnica, ki prorokujejo v njej, da bo nemški most do Adrije. Mnogo se je pisalo o tej pogibeli in reči moramo, da se ni pretiralo. Jesenice so tista točka, ki se je hoče polastiti naš narodni zopernik Nemec in jo potujčiti. Na pomoči mu ni le železna cesta, nego še drugi činitelji — v prvi vrsti velika obrt, ki je v nemških rokah, v drugi vlada. S ponemčenim Aslingom bi postala gorenja Savska dolina jezikovni otok; Dovje, Kranjska gora, Rateče bi bile odtrgane od slovenskega ozemlja. Da se navdušijo slovenski Jeseničani na vztrajno delo za narodni obstoj, da se utrdi slovenstvo na tem važnem ogroženem kraju, zato pohitimo na Jesenice!“

In res se je odzvalo temu pozivu veliko število narodnih Slovencev. Štajercev je bilo krog 30, med temi iz Celja 10. Na kolodvoru v Jesenicah so pozdravili skupščinarje dr. Kogoj, dr. Pretnar, sl. učiteljstvo, „Sokol“, požarna bramba, razna društva, Gorenjci in Gorenjke v lepih narodnih nošah. Klerikalnemu gerentu jeseniške občine se ni zdelo potrebno porabiti to priliko za dokaz, da hoče braniti slovenski značaj važne jeseniške občine. Jesenice so bile v zastavah.

Otvoritev.

Skupščina se je vršila pri gosp. Travnu na Savi. Ker v dvorani ni bilo dovolj prostora, se je zborovalo na velikem gostilniškem vrtu. Ob pol 11. uri otvoril prvomestnik g. Senekovič (Ljubljana) zborovanje. V otvoritvenem govoru omenja predsednik, da je hodila CM. družba tudi zadnje leto isto pot, katero si je začrtala na skupščini v Bohinjski Bistrici. Izpostavljena je bila grdim napadom od strani gotovih sorojakov, k čemur pa je navadno molčala. Vodstvo je pošiljalo vsem slovenskim časopisom notice o svojem delovanju in darovih. Nekateri (narodni) časopisi so jih objavili, drugi pa ne. Posebno pohvalo zasluži „Sl. Narod“. Gotove vrste časopisi (klerikalni) pa niso storili za družbo ničesar, pač pa so porabili vsako priliko za zabavljanje. Kako so nastopali klerikalni listi, v to naj navedem nekaj dokazov. Meseca junija smo poslali ob priliki sšdmarkine 20-letnice vsem listom poziv: „Dajmo Nemcem odgovor!“ Oba ljubljanska lista sta poziv objavila,

samo da je „Slovenec“ mesto CM. družbe napisal vselej obmejne Slovence. (Ogorčenje.) „Slovenec“ se še je torej pobahal s popolnoma tujim perjem. Ravno tako nesramen slučaj je zakrivil klerikalni listić „Dolenjske Novice“. Družbi se je predlaciovalo strankarstvo. Posebno duhoviti so bili v tem oziru mariborski klerikalci, ki so z najnesramnejšimi napadi na Družbo menda reševali Slovenstvo v Mariboru in okolici. Šlo se je za iste štajerske podružnice, ki so pristopile k Zvezi narodnih društev. Maribor je zahteval, da naj vodstvo to podružnicam prepove. Vodstvo pa tega ni storilo, ker pušča v takih zadevah podružnicam popolno prosto voljo, osobito še v slučaju štajerskih podružnic in štajersko-koroške Zveze narodnih društev, ker Družba ni trpela ne škode na denarju in ne na ugledu, ko so podružnice pristopile k Zvezi. Prvomestnik se nadalje spominja vseh dobrotnikov, ki so žrtvovali za družbo še na smrtni postelji. Pozdravlja vse skupščinarje, edinega navzočega slovenskega drž. posl. Ivana Hribarja in dež. posl. gg. dr. Gregorina, Andreja Gaberščeka, dr. Trillerja, dr. Slavika, dr. Pertota, dr. Franka; nadalje profesorja Mikša iz Ruskega. Končno obžaluje, da ne more pozdraviti kakega ministra ali kakega drugega visokega vladnega uradnika, kakor se nudi jo take prilike vedno nemškim roparskim društvom.

Poročilo glavnega tajnika g. dr. Greg. Žerjava. Leto 1908.

Leto, ki preteka od zadnje Ciril-Methodove skupščine v Ptuj, bode za vselej s častjo zapisano v zgodovini slovenskega naroda. Izza l. 1848 in dobe narodnih taborov ni stopila narodna zavest Slovencev na tako elementaren način v ospredje. 13. kimovca 1908 se je vršila skupščina naše družbe v Ptuj, kjer je zbruhnila nemška strast in sovraštvo v dotlej pam nepoznani meri. Tedaj se je pokazalo, kako ljubi naš narod svojo šolsko družbo. Socijalni skupini, ki na tak živahen način pokaže, kako je vsem njenim članom na usodi posameznikov in narodne organizacije, gre z vso pravico ime narod, dasi Slovenci nimamo svoje državne celote. Po 13. septembru je odmevalo po vsej domovini. Osmimo velike skupščine smo praznovali v Ljubljani ob krvi ustreljenih mučnikov Ivana Adamiča in Rudolfa Lunda. Kot nepolitičnemu društvu, ki nam preži c. k. vlada za vsakim korakom, nam ni dovoljeno, da Ciril-Methodova družba javno izrazi svoje mnenje in občutke. To pa bi bilo tudi nepotrebno, ker vsi vemo, kaj smo si zaprisegli ob grobu Lundrovem in Adamičevem.

Poročilo o družbinem delovanju v preteklem letu mi je letos toliko lažje, ker je naše narodno časopisje v posebnih oddelkih, posvečenih obrambnemu delu, o njem veliko poročalo in se

je ustanovil izven „družbe“ mesečnik „Slovenski Branik“, ki sestavno goji manjšinska vprašanja. Poročal bom letos povsem suho in stvarno o našem položaju in delu, saj čuvstev, ki nas k temu delu vlečejo, je v vsakem narodnem srcu dovolj.

Dobre reforme v Ciril-Met. družbi.

Pred 2 letoma smo si odkrito priznali, da je družbina notranja organizacija, naše podružništvo v veliki meri le na papirju in da mu je treba spopolnitve ter globokosežne reforme. — Taka reforma se čez noč ne da izpeljati. Vendar se je naša organizacija v zadnjih 2 letih ojačila bolj, kakor je to bilo poprej v celem desetletju. Nismo sicer še došli tako daleč, da bi povsod podružnice izgubile tisti svoj slučajni značaj in da bi delale trajno, redno in sestavno. Nismo še prišli skoro nikjer do tistega ideala podružnic, ki sem jih popisal v koledarju naše družbe za l. 1908 — vendar so nekatere podružnice že dospele tako daleč, da gredo pri nabiranju članov do zadnjega slovenskega moža in žene svoje okoliša, da svoje člane poučujejo o naših narodnih obrambnih vprašanjih in da se bo konečno moglo jimizročiti kak manjši okoliš na meji v neposredno oskrbo. — Most mej diletantizmom, ki je podružništvu neizogiben in sestavnim delom bodo gradili naši potovalni učitelji, kojih število se bo moralo še pomnožiti.

Organizacija Ciril-Methodove družbe na Kranjskem.

Na Kranjskem se je naša organizacija od lanske skupščine zelo okrepila. — Ljubljanske podružnice so ohranile svojo delavnost, priporočam pa da si popolnoma točno opredelijo svoj okoliš po okrajih ter le v teh okrajih nabirajo člane. Šentpeterska ženska in moška podružnica dalje novoreformirana šentjabsko-trnovska že delata na podlagi tega načela. Želeli je, da se za dvorski in kolizejski okraj osnuje nova podružnica, ako se 1. ljubljanska v tem smislu ne reformira. Le take krajevno opredeljene podružnice bodo mogle podrobno agitačno delo izvrševati in zanesti demokracijski značaj v podružništvo. Predavateljev in poročevalcev bo mogla centrala dovolj postaviti. Vodmat doslej ni samostojno organizovan, priklopil se bo lahko pravkar novi snujoči se važni podružnici za občino Moste, ki ima veliko nalogo, da reši moščansko šolsko vprašanje in **zabrani vsakteri nemški pojav v tej važni postojanki pred durmi bele Ljubljane.**

Krog Ljubljane smo vstvarili par dobro delujočih podružnic. V Šiški dobro deluje moška in se je vstanovila ženska podružnica. Vstanovili smo dalje dobro poslujočo podružnico na Viču, ustanovili Škofljico Laverco, kateri je začasno priklopljen tudi Ig. Grosuplje so naravnost vzorna podružnica. Za Dobrunje, Štepanjovas

se podružnica pravkar snuje, na Posavju že deluje. Št. Vida nismo mogli doslej oživeti, in moramo žal podružnico črtati. Medvode-Sora se že snuje. Mreža krog Ljubljane bo kmalu popolna.

Podrobnejši podatki o podružništvu bodo razvidni iz koledarja. Kako smo začeli organizovati ljubljansko okolico, sem navedel kot primer en vzor, po katerem naj bi se iz vseh mest in trgov vršilo organizacijsko delo v okolici. Izmed delov kranjske dežele je Dolenjska še najbolj organizovana, zanjo pride Notranjska in končno Gorenjska. Kot važno pridobitev je imenovati novo podružnico v Kočevju, ki ima občni zbor še ta mesec. Ona naj postane središče narodnega prosvetnega gibanja kočevskih Slovencev. Nemci napenjajo vse moči, da razširijo meje kočevskega jezikovnega otoka. V črnomaljskem, metliškem in novomeškem okraju pritiskajo z gora v slov. dolino, v kočevskem okraju samem pa drže k tlom vsak slovenski pojav in sicer kakor smo videli, tudi z roparsko silo! — Na vstočni meji jezikovnega otoka smo podprli Čepje, da morejo graditi lepo javno šolo. Visi pa še vedno rodinsko vprašanje, vendar ni dvoma, da se s pomočjo črnomaljske podružnice in agilnega dr. Maleriča posreči to vprašanje popolnoma uredi. V metliškem in novomeškem okraju se borimo proti šulferajnski šoli v Lazah. Družbina šola v Rožnem dolu se otvori že letos, tudi glede drugih tamošnjih vprašanj se je primerno ukrenilo. V Lazah bo zidal šulferajn za svojo šolo novo poslopje. Akt o novi slovenski šoli na Krških selih leži že dolgo nerešen pri deželnem šolskem svetu. Ako bodo okrajni in deželni šolski svet dalje pa tudi deželni odbor poslovali naglejše in pravičnejše, se bodo namenili naše družbe, ki se ne straši nobenega izdatka, lahko uresničili. — Naše delo v kočevskem okraju, dalje v najskrajnejši. Gorenjski se odteguje vsaki objavi.

Družbina organizacija na Primorskem

je veliko boljša, nego na Kranjskem. Tržaške podružnice vse delujejo, goriška dežela je pa posejana s pridnimi podružnicami. O našem narodnem položaju v Trstu spregovorim posebej, kar se Goriške tiče, ima družba delokrog le v takih krajih, kjer narašča industrija. Pozorni moramo biti na Trzič, ki ima velikansko bodočnost, v Krmini se deluje z naše strani jako uspešno. V Gorici sami deluje „Šolski dom“, družba pa je pripravljena v kolodvorskem delu mesta pomagati, ako se lokalnim činiteljem posreči stvariti vse za to potrebne pogoje.

Štajersko.

Veselo se razvija podružništvo na Štajerskem. Samo v l. 1909 smo jih ustanovili 12, 5 pa jih je oživelo. Kakor svež veter gre po zeleni Štajerski. Naše delovanje se je najbolj kazalo v dravski dolini od Spodnjega Dravograda navzdol. Vsako prošnjo smo ugodno rešili. V posameznosti se spuščati ne

morem, vendar porabim priliko, da naprosim krajevne činitelje, naj prošnje, kadar jih pošljejo, opremijo s prav podrobnimi podatki. Kolikokrat se je že družbi pripetilo, da je hipoma rešila prošnjo za kak velik šolski donesek, a se isti prosilci, ki so v prvem navdušenju pešali, potem se umikali in niso hoteli delovati pri izvršitvi projekta. Tako n. pr. se je nekoč nek krajevni odbor pod vodstvom Frana Žebota iz Št. Ilja silno zavzel za ustanovitev neke važne šole, a ko je družba takoj rešila prošnjo, ni bilo o nadaljnjem sodelovanju ne govora. — Torej vsake take zadeve prosimo, da se resno in vztrajno oprime, ne le za hip.

Koroška organizacija C. M. družbe. — „Slov. šolsko društvo“.

Na Koroškem deluje danes le 5 podružnic, 3 se jih ustanavlja. Ob tej priliki moram pojasniti razpor radi „Slov. šolskega društva“. Družba sv. C. in M. je od nekdaj bila pozorna na Gorotan, saj v veliki meri je zanj ustanovljena. Delovala je v programu s tedanjim vodstvom koroških Slovencev, kateremu je načeloval nepozabni Andrej Einspieler. Bilo bi krivično tajiti, da se je od družbine strani mnogo storilo za probuditev koroških Slovencev. Nešteto podružničnih shodov in veselic se je priredilo, kjer so govorili govorniki iz centrale poslani. Vse to po inicijalu in v sporazumu s tedanjim celovskim vodstvom. V času ko je imela družba še prav malo dohodkov, se je bala ustanovitve šole v Velikovcu. Izza kakih 9 let pa je to propagandno delo naenkrat nehalo. Podružnice so začele pešati, nič več ni bilo v njih tistega navdušenega in požrtvovalnega dela. Tačas je prešlo politično v druge roke. Družba pa je še vedno se držala starih tradicij ter v vsem svojem delovanju bila odvisna od te politične centrale. V vseh zadevah je čakala nje nasveta pa tudi njene inicijative. To vodstvo si je želelo „skrb in delo“, kakor tudi sedaj povdarja, družba pa naj bi financirala. V resnici pa so bila to leta, v katerih ni prišlo nič inicijative iz Koroške. Le župnik Ražun se je trudil krog šentjakopskega vprašanja. Končno smo prišli do prepričanja, da tako stagniranje nič več ni vzdržljivo; podružnice tečidel in vse podrobno delo je spalo. Družba je nastavila potovalnega učitelja, da pride v direkten stik s prebivalstvom in spozna njega kulturne potrebe. Mislim, da ta sklep lanske skupščine ni bil greh. Ako bi čakali, da pride od „Katoliškega političnega društva“ zadostna inicijativa, bi znali zamuditi še eno desetletje. Dasi pa smo stopili v neposreden stik z novimi činitelji, ki jih to društvo ne priznava, nismo kat. pol. društva ignorirali. Prosim za informacije, a nismo vselej dobili odgovora. Ako torej do skupščine v Boh. Bistrici do marsikojega dela ni prišlo, ne gre krivda družbi, temveč le dejstvu, da smo se zanašali na inicijativo činitelja, ki tega svojega monopola ni uporabljal. Izza l. 1907 naj nam pa nihče nič ne očita. Nobene resne prošnje iz Korotana nismo negativno rešili, podpirali smo osebe in zavode, ki imajo z narodno izobrazbo stike. Družba rada podpira vsako narodno izobraževalno stremljenje na Koroškem. Res je, da ni ustanovila po Velikovcu nobene nove ljudske šole. To pa ne le radi tega, ker se z našimi skromnimi sredstvi na drug način več opravi mnogokje kakor potom šolskih stavb, ki zahtevajo velike in trajne investicije, tudi inicijative ni bilo. Za šolo v nekem kraju bilo je vse pripravljeno, a preprečil jo je knezoškofski ordinarijat v Celovcu. Za Št. Jakobsko šolo se je družba hotela angažirati in je bila pogodba že sklenjena

a prišla je razsodba upravnega sodišča, ki je potrdila slov. stališče. Danes se vzdržuje v Št. Jakobu javna slov. šola v prostorih ki jih je sezidala slovenska darežljivost. Glede Št. Jakobske šole nam je „Kat. polit. društvo“ izjavilo, da nas odvezuje sklenjene pogodbe. Družba pripravlja ustanovitev nekaterih manjših šol in vse kar je z njimi v zvezi. Komaj je skupščina storila sklep o potovalnem učitelju za Koroško, se je takoj ustanovilo novo „S. Š. D.“

Ciril - Metodova družba in Slov. šolsk. društvo.

4. decembra 1908 je koroška deželna vlada potrdila pravila novega društva. 10. januarja 1909 (Torej po ustanovitvi! Op. uređn.) nam je naznanilo S. Š. D. razloge svoje ustanovitve. Izjavilo je, da bode predvsem korporacija, ki bode nasproti oblastim zastopala pravice Slovencev do šolstva, dalje da potrebuje „Gospodinska šola“ v Št. Jakobu neko pravno osebo, ki je nje lastnica. Društvo da hoče ustanavljati podružnice, a se ozirati na stare podružnice C. M. D., katera pa ne bi imela novih podružnic ustanavljati. Družba se ni mogla odreči delovanju na Koroškem, na kar je S. Š. D. naznanilo, da se pride predsednik Ražun sam pogajat. Naznanil je to z dopisom 3. febr. 1909. Isti dan pa je po trditvi „Mira“ bilo poslano pismo na nas vse drugo pismo. „Mir“ je to bajno „pismo“ tudi objavil. Družba je vprašala g. Ražuna, kedaj je bilo to pismo odposlano, a ta je moral „Mir“ desavuirati z dopisom 4. avg. 1909, kjer nam poroča, da se je uredniku „Mira“ pripetila „zamenjava“, ki jo kot neljubo obžaluje. (! Op. uređn.). Dne 19. februarja se je vršila seja C. M. D., katere se je udeležil tudi g. Ražun. Uspeh je bila resolucija, katero je obljubil gosp. Ražun priporočati odboru S. Š. D.

(V tej resoluciji jemlje C. M. D. ustanovitev S. Š. D. na znanje in z veseljem pozdravlja njegovo željo, da bodi njegovo razmerje do C. M. D. odkrito prijateljsko in delovanje obeh društev ne samo složno temveč skupno. C. M. D. obljubljuje svojo pomoč pri S. Š. D. a prosi, da tudi to vselej obvešča družbo o svojem delu. C. M. D. izjavlja, da bode vzdrževala zasebno ljudsko šolo v Št. Jakobu v Rožu, ako bi se več ne vzdrževala iz kakšnih posebnih vzrokov iz javnih sredstev. Zato pa S. Š. D. naj ne ustanavlja podružnic in prepusti to C. M. D. ter njeno organizacijo pospešuje. Ti sklepi se naj objavijo v sporazumu obeh društev.)

Pričakovali smo, da se ta izjava sprejme tembolj ker smo od drugih S. Š. D. blizu stoječih činiteljev dobili zagotovila, da je ta rešitev najboljša. Kako smo se začudili, ko nam sporoči S. Š. D., da se je soglasno, torej tudi z glasovoma istega g. Ražuna (!) in Treiberja sklenilo, da se družba odreči vsakemu delu na Koroškem in sicer na šolskem in izobraževalnem polju ter se omeji samo na sprejemanje denarja, v kateri namen tudi ne sme podružnic snovati. Stališče S. Š. D. se je torej v tistih 2 mesecih, ko ni odgovorilo, bistveno spremenilo. Poprej je bil glavni pogoj, pod katerim se ustanavlja podružnice, da mi prevzamemo neke dolžnosti do Št. Jakoba, ko smo se glede teh dolžnosti sporazumeli z g. Ražunom, pa se stavi drug predlog, namreč opustitev vsega družbinega delovanja in le plačevanje računov S. Š. D. (C. M. D. bi naj bila namreč le „finančni minister“ S. Š. D. torej pospeševatelj klerikalne organizacije na Koroškem z — napred-

nim denarjem. Op. uređn.) Umevno, da nas je to pogrelo. Odgovorili smo negativno. Razlog je bil kratko ta, da bi bilo naravnost ponižujoče, če bi družba dala eksekutivo iz rok; opravičeno bi ji lahko člani odpovedali zaupanje, ako za izdajanje denarja rabi posebno društvo! Na to je odbor S. Š. D. še poslal odvetniško polemiko, nakar je C. M. D. izjavila, da vstraja na svojem stališču in da prepusča konečno odločitev veliki skupščini.

Ta dopis je vzel odbor S. Š. D. na znanje in kot odgovor na ta apel izjavil, da zagotavlja, da se bode pri svojem delovanju z vso skrbjo ogibal vsakega nasprotovanja C. M. D. in je uverjen, da bode isto storila tudi slavna družba njemu nasproti. Ker tedaj ni prišlo do sporazuma, smo si zagotovili lojalnost. Jaz sem uverjen, da bi lahko v marsikoji zadevi prišlo do dogovorov tembolj, ker sem že svoj čas za slučaj, da ne pride do kompromisa, predlagal stalne skupne seje vsak mesec, ki bi se jih udeležili zastopniki S. Š. D. in C. M. D.

V odboru S. Š. D. odločuje dr. Brejc. Le ta je smatral za svojo nalogo, da prvi prelomidogovor, „da se bode S. Š. D. skrbno izogibalo vsakega nasprotovanja „družb. sv. C.-M.““ Dasi v to nepoklican odbornik, je sklical sejo podružnice v Celovcu z namenom, da izzove nje razpust; to se mu je tudi posrečilo. Bodisi tedaj, da priznamo, da vodijo gg. pri S. Š. D. kaki stvarni razlogi, to preminjanje stališč in ta prelomitev pogodbe in pomote v „Miru“ ne delajo primerne razpoloženja za spravo! Tako g. dr. Brejc, se ne postopa, če se ponuja roko.

Kar se tiče našega nadaljnjega stališča, pa izjavljam: Koroško slov. ljudstvo ne more zato, če se mi z nekaterimi njegovimi „voditelji“ ne moremo sporazumeti glede S. Š. D. Družba je ustanovljena za mejo, torej predvsem za Korotan! Delovali bomo naprej v pomnoženi meri, če nam bode radodarnost Slovencev iz drugih dežel to omogočila. Le obračajte se vsi bratje Korošci z zaupanjem na vašo staro prijateljico „Družbo sv. C. M.“ Ne prinašamo vam, kakor vam pripovedujejo, gor tisti preklicani kranjski liberalizem, ampak ljubezen in pomoč vaših bratov tostran Karavank. Tudi če nas nekateri vaši zaslepljeni vodje črtijo, mi pridemo ravnanje se po izreku: Oče odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo. Slavna skupščina blagovoli to naše stališče odobriti!

Družbino šolstvo.

Zaključujoč poročilo o organizaciji omenim, da je vseh podružnic bilo od lani novoustanovljenih skupno 45 podružnic in sicer 12 na Štajerskem, 9 na Goriškem, 4 na Koroškem in 20 na Kranjskem. Vseh članov družbe je okrog 10.000. Premalo!

Prehajam na popis našega šolstva: Imamo 6 ljudskih šol s 25 razredi in 1283 otroki, mej njimi 564 dečkov in 719 deklic ter 18 vrtcev z 1112 otroki, mej njimi 512 dečkov in 609 deklic. Skupno torej dečkov 564 + 512 = 1076, deklic 719 + 600 = 1319 skupaj **2395 otrok.**

Na vseh teh šolah poučuje devet moških, 19 ženskih učnih moči ter 18 vrtnaric, torej 46 učnih moči. Vrtci so osnovani v krajih, kjer imamo prebivalstvo, ki vsled svojega socialnega značaja rabi zavetišče za otroke, ker so stariši na delu in kjer nam otroke Nemci love. Na novo se je otvoril vrtec v Ormožu, osnovani pa so že tudi vrtci v Ptuj, Brežicah, Slov. Bistrici, na Vrdeli in Krminu. Povsod načelno vodstvo plača le vrtnarne in šolske potrebstine, prostor in kurjavo pa morajo oskrbeti lokalni faktorji.

Društveno ljudsko šolstvo je preteklo leto storilo močan korak naprej: V Krminu, na italijanski meji, smo ustanovili svojo šolo v peslopju, ki ga je sedaj kupila družba sv. Cirila in Metoda. Pomagala ji je pri tem goriška podružnica, ki bode storila vse, da se izdatek kmalu pokrije. Že letos smo imeli 45 učencev, med njimi 24 dečkov in 11 deklic. Za enorazrednico je to lep začetek, tembolj ker smo radi nujnih adaptacij mogli šole šele po začetku šolskega leta otvoriti. Šola se kmalu razvije v dvorazrednico; novi šolski vrtec ji bo zbiral mladino. Ako se v Krminu ustanovi še posojilnica, oprostimo ljudstvo kmalu italijanskega jarma. V naši šoli je bilo 57 deklic.

V Mariboru je ostalo pri starem. Mariborski Slovenci so tam začeli sistematično obdelovati vprašanje tamošnjega in okoliškega šolstva, družba je predlogom načelno pritrjevala. Upajmo, da krajevni činitelji kmalu pripravijo vse potrebno, da pride do ustanovitve nujnih ljudskih šol v tem mestu.

Muto smo razširili v dvorazrednico, ki jo je pohajalo 45 otrok, 24 dečkov, 21 deklic. Boj proti tej šoli je ljut in besen ter nasilen, pa izdal ne bo lahko, da bi ne rešili, kar je po rojstvu in krvi našega.

V Velikovcu smo imeli 210 učencev, torej za 20 več nego lani. V štirih razredih je bilo 68 dečkov in 142 deklic. Dečkov je torej premalo, njih število pada, čim se bližamo višjim razredom. Da dosežemo pravico javnosti, smo razpisali jedno mesto za posebno moško učiteljsko moč. Potem ne bo treba našim učencem hoditi k izpitom na deželno šolo.

V Trstu smo imeli letos skupno 916 otrok! Od teh je 448 dečkov in 468 deklic. Za koliko javnih šol v smislu zakona, si lahko zračunamo. Mnogo smo jih morali odkloniti, ker ni prostora. 16 razredov teh naših šol je bilo krajevno tako razdeljenih, da je bilo 10 razredov v našem poslopju pri Sv. Jakobu, 2 v ulici Chiarbola, 1 razred pri nunah, 1 v ulici S. Francesco, 2 via Aquedotta. Napredovali smo torej od lani za 2 razreda, v jeseni se tvorita še dva razreda, da jih bo 18. Razdeli se ravnateljstvo dekliške šole, da bomo torej imeli v Trstu 2 dekliški šoli, kojih novo bode razviti v višjo dekliško šolo. Radi bi razvili svoje šolstvo še za par razredov, da bi ne bilo treba otrok odklanjati, a manjka prostorov. V očigled temu ter žalostnemu stanju naše šole pri Št. Jakobu je vodstvo sklenilo naročiti načrte za popolno prezidavo te šole, da bode mesto stare trdnjave stopila moderna zgradba.

Na tržaških šolah, kjer je bilo letos 8 dekliških in 8 deških oddelkov, je poučevalo letos 7 moških moči, in 11 dam med njimi 5 nun. 5 teh nunskih moči je bilo lani imenovanih za učitelje na državno šolo na Lipskem trgu, prideljeni pa so društveni šoli. To malenkostno drobtino nam je vrgla vlada, misleč da uteši naše klice po ljudskih šolah. A moti se!

Da se vidi našo napredujočo moč, naj še pojasnim da imamo po 2 prvih deških in dekliških razredov; v deška prva razreda se je vpisalo skupaj 111 dečkov! v drugem razredu je bilo 108 dečkov! v tretjem 94, v četrtem 56, v peti razred pa se jih je upisalo 43. Povsod pomanjkanje prostora sili, da odklanjamo!

Po tej ilustraciji tega evropskega škandala v Trstu si dovolim že danes opozoriti, da računa c. kr. vlada napak, če meni, da se bomo mi zadovoljili s 5 učiteljicami. Že letos jeseni bo prišlo do krize. Zopet se nam bo priglasilo stotine otrok; letos, kakor je pričakovati, se bo oglasilo za sprejem v društvene zavode mnogo več kakor

1000 otrok. Mi jih ne bomo mogli toliko vzeti pod streho, krvavim srcem jih bomo odklanjali in stariši bodo stali z otrokom na roki pred pragom naše šole. V današnjih razmerah bo nemožno od slov. starišev zahtevati, naj še potrpe in počakajo. Kaj se zna iz tega razviti, to je danes nedogledno, gotovo pa ne bo v nečast slovenstvu, še veliko manj pa v čast tej državi, v kateri živimo.

Kar tiče uredbe naših šol, se sklicujem na lansko svoje poročilo. Pri nabavi učil nismo štedili, opremili smo šole kar mogoče dobro z vsemi potrebami; prošnjam po mladinskih knjigah od strani obmejnih šol smo vsem ugodili, priredili celo vrsto božičnic. Učni uspehi so bili povsod dobri. Razmerje z učiteljstvom je bilo ugodno, kar mogoče smo ugodili njih opravičenim materijalnim zahtevkom. Vrtnarice so večinoma zadovoljno gojile stik z delavskimi stariši.

Zahvala gre ljubljanskim damam osob. gojenkam dekl. liceja in višje dekl. šole oz. njih voditeljici M. Wessner, ki so pripomogle, da smo lepe božičnice na jezikovni meji priredili, najlepšo v Št. Ilju. Kar smo dajali za šole in učitelje itd. podpor, se odteguje javnosti.

Zahvala naprednemu časopisu.

Dolžnost mi je da tu izrazim iskreno zahvalo naprednemu časopisu ki je požrtvovalno delalo za družbo. To časopisje naj nam nadlegovanja ne zameri. Še vedno je v širših krogih premalo znana naša šolska družba, le potem zgovornih besed, ki tisočkrat pomnožene hite med narod, moremo prodreti.

25 letnica Ciril-Methodove družbe.

Zaključnje svoje poročilo opomnim, da obhajamo prihodnje leto 25 letnico. Tedaj bo ob naši strani že delovala mlada gospodarska obrambena organizacija. Družbini prijatelji in njeni gojenci pa se bodo zbrali polnoštevilno krog nje. Ta proslava naj bi postala velikanska slovanska manifestacija za šolstvo najbolj eksponiranega „dela Slovanstva na jugu ob važni točki na Adriji.

Poslovanje vodstva in pisarne.

Družbino vodstvo se je zbiralo redno vsak mesec k vodstvenim sejam, vmes pa so se vršile številne seje odsekov in ožjega odbora. Naša pisarna, sestojča iz treh vrlih uradnikov, ki jih ne vodi pri tem delu drugega ko ljubzen do naroda, in enega pomožnega uradnika, vsi pa pod ravnateljstvom našega prvomestnika kot vodje pisarne so rešili preteklo leto ogromne množine dela. Že leta 1906 je bilo 1300 eksibitnih števil, leta 1907 2089 leta 1908 3424, letos pa jih imamo že 3320 do danes. Pri tem so računani le iniciativni dopisi pisarne brez knjigovodstva in vsega prihoda dopisov. Za poštino se je izdalo leta 1907 853 K leta 1908 že 1400 K, letos pa že nad 1000 K.

Ne tajim, da v mnogem nismo dosegli, kar smo želeli in kar se je morda tu ali tam od nas pričakovalo, oviralo nas je pri tem pomanjkanje pomoči lokalnih činiteljev, intrige nasprotnikov, in dejstvo, da podrobno delo še ni povsod osobito ne na Štajerskem in Koroškem razdeljeno. Pokrajinske zveze in potovalni učitelji nam bodo omogočili, da bomo lahko povsod v vsakem eksponiranem kraju imeli svojo roko. Dasi tedaj sami najbolj čutimo da bi bilo še treba 100 kratnega dela in pomočnikov, vendar prosim, da se to poročilo vzame na znanje, ker smo vodstvo in uradništvo se trudili po vseh svojih močeh, da koristimo ljubljani naši

družbi in se tem potom bližamo smotru svojega življenja in dela, da bo naš narod na svoji zemlji svoj gospod. (Burno dolgotrajno odobravanje).

(Nadaljevanje in konec poročila jutri).

Blagajniško poročilo

je podal blagajnik g. notar Aleksander Hudovernik (Ljubljana). Iz obširnega poročila podajemo za danes glavne številke.

C. M. D. je imela leta 1908 dohodkov **136.268,69 K** (leta 1907 okroglo 85 tisoč in 1906 okroglo 65 tisoč). To število je najvišje, kar ga je doslej družba dosegla in kaže, kako zelo se širi med Slovenci zavest za potrebo obrambnega dela. Lep uspeh glede lanskoletnih družbinih dohodkov pa nam kaže tudi, kako blagodejno je vplivalo na družbo njeno pomlajenje izza skupščine v Boh. Bistrici, v katero se toliko zaletavajo klerikalci na Slovenskem. V podrobnostih se razdele družbini dohodki leta 1908 sledeče. 1. račun prispevkov podružnic, udnin, pokroviteljn, daril itd. 49.026 K, 70 vin. (l. 1907 okroglo 36 tisoč, l. 1906 22 tisoč); Štajersko je prispevalo 10.919 K 43 vin.; Kranjsko 20.707 K 98 vin.; Koroško le 369 K 85 vin.; Primorsko 17.029 K 54 vin.; 2. račun dohodkov izven podružničnih vesellic 3053 K 54 vin. (+ 973'08 K); 3. račun daril in podpor in sicer občin 3443 K (+ 999 K), hranilnic in posojilnic 1751 K (+ 271'68 K (!); 4. račun različnih darov 11.771 K 32 vin.; 5. račun časniških zbirk 12.839 K 06 vin. (+ 6275 K 36 vin.); 6. račun dohodkov iz družbenih nabiralnikov 14.138 K 24 vin. (+ 12.819 K 68 vin.); 7. dohodki iz prodaje vžigalic 6000 K; 8. dohodki iz prodaje družbenega blaga, šolskih in drugih knjig okroglo 3400 K; 9. družbin kolekar 2211 K 50 vin.; 10. narodni kolek 8404 K 13 vin. (+ 3438 K 10 vin.); 11. družbine razglednice 5534 K 57 vin. (okroglo + 2000 K); 12. računski listki 5519 K 53 vin. (l. 1907 samo 855 K 76 vin.); ostalo se razkropi na manjše postojanke.

Izdatkov je imela C. M. D. lansko leto skupno **93.483 K 72 vin.**, torej prebitka **42.784 K 67 vin.** (Leta 1907 je bilo izdatkov 76.160 K 67 vin., leta 1906 54.676 K 99 vin.) Glavne postojanke izdatkov so sledeče; Šolstvo na Primorskem: 38.741 K 96 vin. (2 ljudskih šol v Trstu in 7 otrošk. vrtcev); 3 otroški vrtci na Kranjskem 4507 K 32 vin.; šolstvo na Štajerskem 9163'96 K in sicer za ljudsko šolo na Muti, za 2. razred ljudske šole v Mariboru in 5 šolskih vrtcev. Šolski vrtec v Celju sam 1166 K 97 vin. in v Gaberju 875 K 92 vin. Drugo se razdeli na razne izdatke za posojila, pisarno, nabavo nabiralnikov, koledar, nar. kolek, razglednice itd. Čisto premoženje družbino je znašalo 31. decembra 1908 252.148 K 13 vin. in se je napram l. 1907 zvišalo za 59.303 K 11 vin.

Volitve.

V vodstvo so bili na predlog gosp. Ad. Ribnikarja z vsklicem izvoljeni gg. Aleksander Hudovernik, Ivan Vrhovnik (zopet) in mesto dr. Iv. Svetine prof. Franc Vajda iz Ljubljane; drugi odborniki ostanejo. V nadzorstvo na mesto g. dr. Danila Majorana Miloš Stibler iz Celja in v razsodništvo mesto g. Mateja Ražuna dr. Hudelist iz Velikovca. Drugi gospodje ostanejo.

V pozdrav

glavni skupščini C. M. D. je došlo 2912 kron.

Štajerske novice.

o Ponarejen petdesetkronski bankovec je zopet srečno zmenjal v neki mariborski trgovini neznan storilec. Zato je treba na te bankovce paziti. Bankovci so zelo dobro ponarejeni, samo nekoliko manjši in beseda „serija“ je malo zabrisana.

o Imenovanje v politični službi. Mariborski okrajni glavar Marij grof Attems je imenovan za dvornega svetnika pri tržaški namestniji. Govori se, da pride na njegovo mesto celjski okr. glavar baron Müller, v Celje pa bode prestavljen ptujski glavar Weiss pl. Schleussenburg.

o Škoda po toči je kakor smo že poročali minulo sredo, po nekaterih krajih celjske okolice precej velika. Osobito velja to za Svetino, Sv. Lovrenc nad Prožinom, Teharje in Trnovlje. Zatorej ponavljamo svojo zahtevo, da da celjsko okr. glavarstvo nemudoma oceniti škodo sporazumno z župani in posestniki, da se odpišejo vsaj davki.

o Slovenska pesem na Češkem. Prijatelj našega lista, ki se mudi v teh dneh na Češkem, nam piše: Opazil sem že pred leti, da si Čehi ob slavnostnih prilikah radi zapoje kako jugoslovansko himno, zlasti „Lepo našo domovino“, „Naprej zastava Slave“ itd. Češki otroci se uče teh pesmi že v ljudski šoli. Z letošnjim letom pa si je priborila slovenska narodna in umetna pesem na Češkem povsem drugo veljavo, kar je uspeh velike „Slavčeve“ pevske slavnosti v Ljubljani. Prišlo mi je v roke dvoje vabil k sokolskima in pevskega veselica v manjših čeških mestih. K svojemu začudenju vidim na sporedu med pevske točkami dobro tretjino slovenskih pesmi. Dne 1. avgusta sem bil navzoč, ko je karlinsko pevsko društvo „Slavoj“ v majhnem mestecu češkoslovenskega okraja nastopilo z nekolikimi Ipavčevimi slovenskimi moškimi zbori in narodnimi pesmimi ter jih pelo z resnično krasnim uspehom. Govoril sem s pevci, ki so mi slikali navdušenje, s katerim so se vračali s pevske slavnosti v Ljubljani ter sploh nepozabne utise slovenskih krajev in ljudi. Slovenske pesmi, ki jih prepevajo sedaj na koncertih, so jim spomin tistih lepih dni na Slovenskem.

o Cesar je potrdil postavbo o spremembah za vodovodni red mesta Celje od 3. dec. 1908.

o Občinske volitve v Vojniku so se vršile minul petek. Kakor znano, se Slovenci niso udeležili volitev. Izvoljeni so sami Nemci in nemškutarji. V 1. razr. Stallner, Jakl, Košutnik in Potišer, v 2. Henn, Rataj, Zottl in Kleinschrodt; v 3. dr. Breznik, Tratnik, Kociper in Eller. — Zares lepa vrsta „pristnih“ germanov!

o V Hrastniku ustanove nekateri nemškutarji odsek celj. „Turnvereina“. Če bode tako deloval kakor celjski, bode sicer stočil kakšen nemškutar precej piva — v ostalem pa se Slovincem tega nedolžnega nemškutarskega športa ne bode treba bati.

o V Bočni je v četrtek, dne 5. t. m. zborovalo gornjegrajsko okrajno učiteljsko društvo. Pred zborovanjem si je učiteljstvo ogledalo novo šolsko poslopje, katero je dograjeno in v katerem se začne poučevati na jesen. Zborovanje je otvoril predsednik gosp. Kelc, ki je v svojem nagovoru omenil, da je visokega namestnika, ko je potoval po našem okraju v imenu učiteljskega društva, nagovoril društveni tajnik. Odgovor je bil kaj laskav za tuokrajno učiteljstvo. Nadalje je razpravljaj več internih zadev, važnih za tuokrajno šolstvo in učiteljstvo. — Po

prečitanja dopisov je poročal g. Burdian o zborovanju upravnega odbora „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ v Celju dne 1. t. m. Sledeč vsporedu je točko za točko razmotrival in tako podal jasno podobo omenjene seje. — Nato sta se izbrala delegata za letošnjo skupščino „Zaveze avstr. jugoslovanskih učit. društev“ v Mariboru dne 15. t. m. g. Korban in g. Šijanec. Nadalje se je pozivalo od strani predsedništva, naj se učiteljstvo udeleži v kolikor možno velikem številu mariborske skupščine pa tudi vseštajerskega učit. zborovanja v Gradcu, dne 11. sept. letos. — Soglasno se sprejme Burdian-Šijančev predlog: Učiteljsko društvo za gornjegrajski okraj pristopi k obrambnem skladu družbe sv. Cirila in Metoda in se zaveže plačati tekom petih let 200 K. — Kedaj in kje bo prihodnji občni zbor, se prepusti določiti predsedništvu ozir. odboru. Društvenim zadevam je sledilo predavanje g. Gosaka. Zanimivo in poučno je govoril o modernem risanju ter je svojo razpravo oživil z raznimi risarijami in slikami. Predsednik se predavatelju v imenu navzočnikov zahvali za trud, ki ga je imel sestavljajoč svoj referat, želi vsem vsele počitnice in zaključil zborovanje. Po istem je učiteljstvo šlo v gostilno g. Žmavca, kjer je bilo z dobro in ceno postrežbo prav zadovoljno. Posečila sta zbrane tudi dva dobro došla gosta tovariša iz Vranskega. Omeniti še je, da se je nabrala za družbo sv. Cirila in Metoda po obedu primerno lepa svotica, ki se je dala v gostilniški nabiralnik.

o Gussenbauer blati najprej slovensko okoliško občino in njen zastop po „vahtarici“. Tokrat zaradi — pošt-nih razmer. Mislimo, da bi bil primernejša adresa za te pritožbe celjski poštni urad sam. Sicer pa stvar ni tako huda in ne tako slaba kakor pravi ta privandran dunajski klerikalec. Nazadnje bo še obč. zastop kriv, če Gussenbauerju manjka jedno kolesce.

o Belo mavrico so baje videli nekateri — Marberžani 3. avgusta. — Redka naravna prikazen je trajala 12 minut.

o Podporno in bolniško blagajno za mojstre si nameravajo ustanoviti ptujski nemški obrtniki.

o Iz Podsrede. Kronika našega g. Matijčeta je vsled tega, da je on pri pogrebu gospe Preskarjeve kondukt odrekel — zopet za jedno blamažo bogateja. G. Matijče, katerega „delovanje“ je že dovolj širši javnosti znano, je imel pri tem pogrebu priliko se prepričati, da se ljudstvo, naj že pripada tej ali oni stranki, v takem slučaju ne strinja z njegovo politiko. Večkrat smo že opazovali, da je smrt politične nasprotnike vsaj mimogrede spravila. A naš ljubi g. Matijče je nepristopen, kakor kaka razburjena branjevka. Čudimo se, da škofijstvo vse to mirno gleda. Pošljite vendar še pravočasno g. Matijčeta v že zdavnaj „zasluženi pokoj“, sicer se zna kako Ricmanje narediti.

o Iz Podsrede. Tukaj se širi vest, da se je v zvezarskih krogih sklenilo, da g. Matijče ne dobi prej namenjene zaupnice. Seveda, zakaj neki tudi.

o Posojilnica v Mariboru podeli za šol. leto 1909/10 obiskovalcu slov. kmet. šole v Št. Jurju ob j. žel. podporo v znesku K 240. — Opremljene prošnje sprejemajo se do 31. avgusta 1909 s pripomnjo, da pridejo v poštev samo prošnjiki slovenske narodnosti in političnega okraja Maribor.

o Iz Marlabora. Dne 6. avgusta se je vršila odhodnica žel. asistenta g. Jarha, ki odide v Bolcan. S tem go-

spodom zgubi Maribor zopet odličnega in občečislana narodnjaka in „pevska petorica“ svojega člana. Odhodnica, ki jo je priredilo tukajšnje „Bralno in pevsko društvo“, je bila izredno dobro obiskana in zabava do pozne noči izvrstna, kar bodi g. Jarhu dokaz, da smo ga vsi čislali. Pri tej priliki se je nabralo za družbo sv. Cirila in Metoda 6 kron.

o Iz Maribora. Dne 5. avgusta se je prijavilo tukaj prvih 5 dobrotnikov, ki so se zavezali plačati za Ciril-Metodov obrambni sklad po 200 K. S tem je storjen v Mariboru začetek, in pričakujemo, da se oglasi veliko število posameznikov, ki so pripravljeni žrtvovati omenjeno svoto za naš narodni obstanek. Kdor pa ni v stannu, da bi daroval sam toliko, naj bi poiskal prijatelja in vplačata oba skupaj 200 K — Kakor se sliši, nameravajo naši narodni železničarji, kakor tudi poštarji sestaviti posebne skupine. To je dobra ideja, ker se da z združenimi močmi veliko doseči. Posebno pa pozivljamo naša narodna društva, da nas v tem oziru podpirajo. Kot vzgled naj jim bo naš klub „Pipec“, ki se je pri tako skromnih razmerah zavezal, da vplača 200 K. Torej kdor ima za naše borno šolstvo le malo srca, vsaj 100 kron v petih letih bode zmagal! Prijave sprejema odbor obeh Ciril-Metodovih podružnic.

o Pomažanjen je v 8. čin. razred g. prof. Anton Jošt v Celju.

o Za „Ljudsko knjižnico v Prekopi“ so darovali: gosp. nadučitelj S. Meglič 86 knjig. g. učitelj I. Jakšelj 42 veleposestnik g. Lav Apat 10 in gosp. učitelj R. Vrabl 10 knjig, za kar se jim izreka pristrčna zahvala. Pripravljalni odbor.

o Kranjski klerikalci za slovenskega kmeta. Naši štajerski klerikalci nas prav radi obrekujejo, da delujemo proti kmečkim koristim. — Prislovica „držite tata“ je že precej stara in resnična, zakaj bi se je torej ne poslužili klerikalci? „Slov. Narod“ poroča namreč, da kupuje klerikalna „Gospodarska zveza“ v Ljubljani vole, ki jih pošilja v Pulj, na — Ogrskem! Slovenski kmeti imajo mnogo lepe živine, ki bi jo radi prodali, a duhovniški zavod pokriva svoje potreščine na Ogrskem! Na shodih pa se ti klerikalni poštenjakoviči kar cede ljubezni do slovenskega kmeta!

Kranjske novice.

z L. Plantanov mandat. Narapredna stranka kandidira v dolenskih mestih na mesto dosedanjega poslanca L. Plantana, ki je svoj mandat odložil, odvetnika v Novem mestu dr. Šegulo.

z Kočevski razbojnik pred sodiščem. Zaradi znanega nastopa kočevskih kumpanov Janeschütza, Weinschrota in Dürnfelda v slovenski trgovini g. Pevca, kjer so razbijali in spravljali celo človeško življenje v nevarnost, so bili pred okrožnim sodiščem v Novem mestu obsojeni: Janeschütz na 8, Dürnfeld na 6 in Weinschrot na 5 mesecev težke ječe. V primeri z ljubljanskimi obsodbami mile kazni. A zanimivo je, da jih je sodišče vsled od zagovornika vloženega priziva pustilo iz zapore proti kavciji 400, 300 in 200 kron. V Ljubljani je moral Slovenec, obtožen zaradi veliko manjšega prestopka, položiti več tisoč kron kavcije. Da, da, naša justica!

Primorske novice.

v V laški liberalni stranki na Goriškem je prišlo do razdora med stariimi, katerih vodja je stari Payer, in

mladimi, ki jih vodi dr. Marani. Mladi so siti Payerjeve komande, stari pa bi radi vrgli dež. odbornika dr. Maranija, ki jim je začel rasti čez glave.

v V Trstu je danes volitev župana in dveh podžupanov.

Dnevna kronika.

Nastič pod prisego lagal. Nastič je pred zagrebsko sodnijo 9. julija pod prisego izjavil, da je na Dunaju stanoval v VI. okraju Teobaldgasse št. 20. Sedaj pa se je izkazalo to kot neresnično. Tako se dan za dnem ruši Nastičeva verodostojnost.

o Obletnica. V soboto je minilo leto, kar je bil aretiran prvi obtoženec Adam Pribičević. Takoj drugi dan je bil aretiran tudi njegov brat Valerijan. Aretacije ostalih obtožencev so zatem naglo sledile.

o Podružnice avstro-ogrske banke v Bosni. V glavnih krogih se govori, da osnuje Avstro-Ogrska še tekom tega leta v Sarajevu svojo prvo podružnico. Tej bi sledile podružnice v Banjaluki in Mostaru.

z Čehi in Poljaki na Šleskem. Poljaki na Šleskem so sklenili, da gredo pri predstojećih deželnozborskih volitvah v volilni boj roko v roki s Čehi proti Nemcem.

z Korupcija na Hrvatskem. Klerikalno „Hrvatstvo“ je nedavno temu zapisalo ta-le vzklik: „Raje Raucha tri leta na banski stolici nego koalicio (t. j. parlamentarno vladu) tri mesece“. Zakaj? To naj pojasni poleg naštetih drugih sledeči dogodek: Lani je Rauchov intimus in vinski brat monsignor Stjepan Horvat, župnik v Št. Jurju pri Ludbregu, postal kanonik. Seveda je imel Rauch mnogo brige, predno je odstranil vse zapreke. A zdaj pride drugo poglavje. „Službeni List“ od 31. julija t. l. je prinesel vest, da je umirovljena učiteljica S. v Št. Jurju. Mnogi učitelji so razmišljali, kaj pomeni, da se je učiteljica, krepko in zdravo, po 18 letih učiteljevanja upokojila. E, pa čujte: Gospod kanonik si je zaželel, da bi bila tudi S. pri njem v Zagrebu, morda celo, da bi svojo hčerkico, ki jo je imel z njo, lažje vzgajal, in šel je k Rauchu in ga prosil, da mu — „pomore“. In zgodilo se je — in mlada učiteljica v p. je prišla v Zagreb in se nastanila v krasnem stanovanju, da v miru preživi svoje mlade dni. O ti ganljiva očetovska skrb, — ko bi ne bila na račun Hrvatske!!

Najnovejša brzojavna in telefonična poročila.

Preteča vojna med Grškim in Turčijo.

o Carigrad, 9. avg. Turške pravice za vojno se z veliko naglico nadaljujejo. Baje sta že odkorakala 2 polka topničarjev proti meji. Posadko v trdnjavi Prevezi so ojačili od 2 na 4 polke.

o Carigrad, 9. avg. „Tanin“ povdarja miroljubne namene Turčije, pravi pa, da je neobhodno potrebna izjava Grškega o Kreti, kakor jo je zahteval turški poslanik.

o Atene, 9. avg. Časniki poročajo o prihodu avstrijskih in francoskih vojnih ladij v luki Volo.

o Pariz, 9. avg. Iz Aten poročajo, da hoče grško ministerstvo zunanjih zadev dati odgovor na turško zahtevo še le jutri. Zastopniki zunanjih držav imajo pogosto seje, katerih se udeležujeta grški minister zunanjih zadev in min. pred. Rhallis. Grška javnost upa, da bodo krečanske obrambne sile zabranile, da bi Turčija Grško zapletla v vojno zaradi vprašanja, katerega morejo le rešiti omenjene velesile.

o Dunaj, 9. avg. Nevarnost vojne med Grškim in Turčijo je precej velika: na jedni strani hočejo Mladoturki vojno, da si okrepijo svoj položaj v Turčiji sami, koder je še vedno

mного eksplozivnega gradiva proti sedanji vladi. Zato dajo sklicevati po deželi shode, na katerih se zahteva javno vojna z Grško. Na drugi strani pa bode Grško težko izpolnilo turške zahteve, ki ne pomenijo ničesar drugega, kakor da grška država izroči svoje vojake na Kreti pod turško oblast, kar pa bode težko storilo. — Turke podžiga nadalje slabost grške vojske, cela grška armada šteje na papirju 54 bataljonov pešcev in 18 eskadronov konjice, dočim razpolaga samo solunski kor s 84 bataljoni pešcev in 40 eskadroni konjice! Edina rešitev leži pri velesilah, ki so se pa tudi 12 let obotavljale z rešitvo krečanskega vprašanja in so tudi sedaj zelo neodločne. Turčija utegne na lastno roko postopati in potem je vojna gotova.

Atentat v Lisboni?

v Madrid, 9. avg. Tukaj so bile danes razširjene vesti, da se je izvršil v Lisboni atentat. Uradni krogi zanjujejo te vesti in pravijo, da so se le razširile, ker je bilo mnogo ljudi zaradi zadnjih antiklerikalnih nemirov v mestu dejanih pod ključ.

Dementi srbske vlade.

v Beligrad, 9. avg. Srbska vlada uradno odločno zatrjuje, da so vse vesti o težki bolezni kralja Petra in o agitaciji statoradikalcev proti vladarski rodbini Karagjorgjevičev izmišljene.

Nemška junaštva v Simeringu na Dunaju.

Dunaj, 9. avg. V Simeringu so uprizorili včeraj Nemci vsled hujškanja vseh nemških listov velike demonstracije proti neki češki slavnosti. Nemci so sklicali v simerinsko pivovarniško gostilno „protislavnost“, katere se je udeležilo na tisoče dunajskih nemških nacionalcev, med njimi državni posl. Malik (seveda!), Pittner in nižjeavstr. deželni poslanec Hirsch. Češke slavnosti sta se udeležila drž. posl. Bužival in Modraček. Nemci so tako nasilno postopali proti Čehom, da je morala napraviti policija dvakrat naskok na nemške divjake in pretepače. Tri osebe so lahko ranjene, šest oseb so gnali na polic. komisarijat, kjer so jih zopet — spustili. Proti večeru so se Čehi posamezno razkropili iz svoje gostilne, na kar je nastal mir.

Različne novice.

a London, 9. avg. Iz Tokija poročajo, da se je Kitajsko udalo japonskim grožnjam; Japonci torej zidajo železnico Antung-Mugden.

a Štokholm, 9. avg. Vlada poziva delodajalce in delavce, naj se poravnajo. Železniški promet je vsled splošne stavke do skrajnosti omejen.

a Beligrad, 9. avg. Pri napadu Albancev na srbski vasi Merdare in Vasiljevac je bilo ubitih 3 srbskih kmetov in 3 ranjenih. Na srbskih tleh so našli 4 mrtve Albance. Srbske obmejne straže so se ojačile in srbska vlada je v Carigradu protestirala.

z Pariz, Velika železniška nesreča se je zgodila blizu postaje Longjumeau. Tovorni vlak je trčil v osebnega; več voz je razbitih, 11 potnikov mrtvih in 80 ranjenih.

z Frankobrod, 9. avgusta. Kakor poroča „Fr. Z.“, namerava gr. Zeppelin opremiti novo zračno ladijo „Zeppelin III.“, s katero se poda v Berlin, z dvema močnima motorjema po 250 konjskih sil (doslej 110), vsled česar bode dobila zračna ladija hitrost 14'8 m v sekundi.

z Praga, 9. avgusta. Danes zjutraj se je podalo češko odposlanstvo na pot, da si ogleda poljsko razstavo v Česothovem na ruskem Poljskem.

Veleizdajski proces v Zagrebu.

114. dan razprave.

Drž. pravd. reagira na prejšnja izvajanja nekaterih zagovornikov glede priče Schmidt, ki se je sam označil za Accurtijevega detektiva. Razvije se dalša debata med njim in dr. Hinkovićem, ki povdarja, da so po postopanju predsednika proti zagovornikom slednji nasproti drž. pravdniku inferijorni.

Dr. Hinković nato stavi nadaljne predloge glede verjetnosti Nastičevih trditev. Da se dokaže, da se je pričelo preganjanje Srbov takoj ko je izšel „Finale“, predlaga za priče graščaka Mirka pl. Pisičića, ki je to trdil v svoji knjižici „Nastičijada“ na podlagi razgovora z fzm. Steebom, ki ga tudi predlaga za pričo. Dalje predlaga razne priče, ki bodo dokazale, da ni Nastič pisal brošure „Jezuited u Bosni“, ampak neki visoki uradnik v Sarajevu. Nadalje predlaga, da se zahtevajo uradne listine glede dejstva, da je Nastič z vednostjo in pod zaščito avstrijske policije potoval v Cetinje kot priča k procesu skozi Trst pod imenom Wilhelm Lang.

Predlaga dalje razne priče, ki bodo izkazale, kako je Nastič v zvezi z nekaterimi drugimi individui hotel insecinirati več atentatov, da bi zopet mogel spraviti par ljudi v kriminal; dala je celo nato, da bi se napravil atentat na avstrijskega cesarja in ga je hotel potem opisati pred javnostjo na rovaš srbskemu prestolonasledniku. Iz vsega izhaja, da je bil Nastič agent-provocateur.

Dr. Gustav Gaj predlaga razne priče, ki bodo postavile na laž razne trditve obtožnice in prič obtožbe. Istotako dr. Lukinić. Pripomniti treba, da oba predlagata po večini Hrvate za priče in skoro polovico njih uradne osebe.

Loterijske številke.

Gradec, 7. avgusta 1909:	85, 37, 38, 66, 76.
Dunaj, „ „ „	44, 40, 72, 78, 54.

Prodase

radi boleznih izvrstno vpeljana modna in galanterijska trgovina v Gorici z lepimi prostori v najbolj prometni ulici, postaja elektr. tramvaja sredi mesta. — Naslov pri upravnistvu „Narodnega Dnevnika“.

375 2-1

Sprejemem takoj ali s 1. septembrom

trgoveškega sotrudnika

ki je izurjen v prodaji mešanega blaga ter tudi porabljen kot poslovodja. — Ponudbe naj se pošiljajo na trgovino

Adalbert Globočnik, Žalec.

Ignac Božič

narodni krojač v Mariboru

v dr. Rosinovi hiši, Tegethoffova c. št. 16

se priporoča slavnemu občinstvu v izdelovanje vsakovrstne obleke za gospode. — Velika zaloga blaga na razpolago. 39 51—29

Cene nizke. = Postrežba točna.